

'CmK vraagt om Muziekdidactiek 3.0'

Muziek- en cultuuronderwijs zitten in de lift. Dankzij allerlei stimuleringsregelingen komt muziekles overal in het land weer op het lesrooster te staan. Tijdens een mini-symposium *Muziekverenigingen in het Onderwijs* maakten vertegenwoordigers van verschillende Gelderse muziek- en cultuurstellingen een tussenbalans op. Wat zijn de ervaringen met de diverse vormen van samenwerking tussen muziekverenigingen en scholen?

TEKST: FEIKE KLOMP • FOTO'S: FEIKE KLOMP / LUTKE LINKT

Zo'n dertig beleidsmakers en initiatiefnemers van uiteenlopende organisaties en instellingen uit Gelderland hebben deze middag gehoor gegeven aan de uitnodiging van de Muziekbond Gelderland Flevoland en Cultuurmij Oost om ervaringen uit te wisselen, leermomenten te delen en te kijken naar de toekomst van het muziekonderwijs. Partners binnen dit initiatief zijn CmK Gelderland, Muziekplatform Oost, Stadstheater Arnhem en Rijnbrink Musidesk. Centraal thema is *Cultuureducatie met Kwaliteit* (CmK), een samenwerkingsprogramma van het Ministerie van OCW, het Fonds voor Cultuurparticipatie en het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst. Doel is kinderen laten profiteren van goed cultuuronderwijs waarin ze plezier hebben en waarbij ze belangrijke vaardigheden leren. Landelijk doen inmiddels 2500 basisscholen mee aan dit programma.

Een van de inleiders is docent, saxofonist en onderwijskundige Suzan Lutke. Zij ziet dat CmK al veel oplevert, maar dat er ook een noodzaak is voor een Muziekdidactiek 3.0. Zij triggert de aanwezigen met de stelling dat cultuuronderwijs mooi is, maar dat de praktijk weerbarstig kan zijn. Je kunt namelijk op verschillende manieren naar lesgeven kijken. Op de traditionele manier of is het tijd voor een andere aanpak? Om een antwoord te vinden op die vraag gaat Lutke

eerst in op de nieuwe trends in cultuureducatie. "Muziekonderwijs is *hot* op dit moment", legt ze uit. "Dat komt door een samenloop van omstandigheden. Na 2008 is er veel bezuinigd, gemeentes draaiden de geldkraan dicht, een aantal muziekscholen ging tenonder. Ik constateer ondertussen een focusverschuiving: van lesgeven op muziekschool naar lesgeven in de basisschool." Ze haalt nog twee verschuivingen aan. Muziekonderwijs heeft zich ontwikkeld van het aanleren van alleen muzikaal ambachtelijke vaardigheden naar 'cultureel competent' onderwijs. De vorm van lesgeven is verschoven van individueel onderwijs naar lesgeven in groeps-

Onderwijskundige Suzan Lutke belicht de trends in het muziekonderwijs.

Dertig vertegenwoordigers van Gelderse muziek- en cultuurstellingen wisselden ervaringen uit over muziekonderwijs.

verband. Lutke adviseert de partners binnen een onderwijsprogramma vooraf duidelijke afspraken te maken over de aanpak. "Wat wil je eigenlijk leren met muziekonderwijs? Ik zie dat er een struggle is als je kijkt naar de traditionele muziekdidactiek. Belangrijk is dat je een goede aansluiting vindt bij de visie van de school en je eigen ambacht als muziekdocent. Zet je dat niet helder neer, dan krijg je geheid gedoe op de school. Zorg dus voor een goede balans tussen jouw creativiteit, ambachtelijke vaardigheden en de visie van de school."

Lutke legt uit dat je cultuureducatie op twee manieren kunt doen: sturend of uitnodigend. Ter verduidelijking laat ze twee filmpjes zien. Van een Japans schoolorkest dat een complex muziekwerk op een verbazingwekkend hoog niveau speelt. De Japanse dirigent heeft er duidelijk alles uitgehaald, op een sturende manier. Het tweede filmpje is van een speelmiddag bij een Nederlandse school. Hier ligt de nadruk meer op lol, prikkelen, inspireren en samen muziek maken. Oké, het klinkt allemaal niet zo strak, maar de kinderen zijn zichtbaar in hun element. Lutke: "Een sturende manier zien we eerlijk gezegd ook vaak terug bij harmonieën en fanfares, overigens zonder dat ik beweer of dit goed of fout is. Maar als je kijkt naar muziekonderwijs kun je je afvragen of dit de juiste manier is. Niet elk kind zal zo goed kunnen spelen. Het gevaar van sturen is mogelijk minder plezier, meer faalangst en ten slotte afhaken. Wat vervolgens weer leidt tot minder leerlingen die zich willen aansluiten bij een vereniging."

Lutke verder: "Mijn ervaring is dat elk kind wil leren. Kinderen leren veel, misschien wel het

meest, van elkaar en hun omgeving. Kinderen leren als ze iets willen wat ze nog net niet kunnen. In mijn ogen is het de rol van de docent om leersituaties te ontwerpen waarbij de leerling geprikkeld wordt om, liefst samen met anderen, antwoorden te vinden." Haar conclusie is dan ook dat CmK tevens vraagt om een Muziekdidactiek 3.0 die recht doet aan hoe mensen leren en wat de verschillen tussen hen zijn.

Na deze overdenking geeft Miranda Siemelink, projectleider CmK Gelderland bij Cultuurmij Oost, een korte uiteenzetting over de laatste stand van zaken van CmK. "Het goede nieuws is dat de nieuwe regeling gaat lopen van 2017 tot en met 2020. Op dit moment zijn er 52 projecten in Gelderland. Verder gaan we de schouders zetten onder een nog hechtere samenwerking tussen gemeenten, hun culturele omgeving en het basisonderwijs. Daarnaast is er aandacht voor het scholen van leerkrachten. Een mooie ontwikkeling." Vervolgens vertelt Bert Frölich, directeur-bestuurder Kunstwerk! Culturele voorzieningen in de Liemers, over CmK aldaar. "Er is al veel bereikt. Muziekverenigingen en scholen haken aan. Het is belangrijk om muziek in de klas verder te ontwikkelen, meer focus op groepsles te leggen en elkaar nog meer te versterken." Een ander praktisch voorbeeld komt uit Wijchen/Beuningen. Anne-Marie Dennisen, coördinator Muziekeducatie Gemeente Wijchen-Cultuurknooppunt, ziet tot haar tevredenheid dat steeds meer partijen aanhaken. Om dat te illustreren geeft ze wat cijfers. "Voor 2016-2017 doen 25 basisscholen uit Wijchen/Beuningen mee. Er zijn tachtig groepen, acht muziekvakdocenten, acht muziekprojecten/

leerorkesten en twee coördinatoren. Een andere opvallende verandering: we zijn op weg van klassieke Algemene Muzikale Vorming naar meer procesgestuurd onderwijs."

Margreet van der Spek-Haas, voorzitter van Heelsums Harmonie, heeft veel opgestoken van het mini-symposium. Haar vereniging werkt binnen de gemeente Renkum samen met muziekvereniging Eendracht en de muziekscholen T2 en Ritmiek Muziek aan muziekeducatie. "Vooral de presentatie van Suzan Lutke spreekt mij erg aan", kijkt ze terug. "Zij inspireert mij om op een andere manier naar muziekonderwijs en muziekbeoefening te kijken. Zij maakt duidelijk dat kinderen in het huidige onderwijs op een andere manier leren dan vroeger. Voorheen bestond het leren uit kennis en vaardigheden aanleren vanuit de leraar naar de leerling, waarbij de kennis centraal stond. In het huidige onderwijs gaan we ervan uit dat de leerling al enige kennis en vaardigheden bezit en moet worden uitgedaagd en ondersteund om deze uit te breiden. De leerling staat meer centraal. Het gaat dus niet alleen maar om vaardigheden aanleren, een ambacht leren, maar veel meer om het stimuleren van beleving en creativiteit. Dat vraagt om een andere aanpak voor muziekonderwijs, maar zeker ook voor de muziekbeoefening bij de verenigingen. Deze middag geeft mij genoeg inspiratie om de binnen onze gemeente in gang gezette samenwerking verder te intensiveren."

Informatie: www.cmkgelderland.info